शुद्धिकौमुदी

पाठः १७ - १६.०९.२०१७

विभक्त्यादयः क्रियापदानि च

© All the content in these slides is the intellectual property of Vyoma Linguistic Labs Foundation.
Replication/reuse in any form without express written permission from the organisation is prohibited.

विभक्त्यादयः

- वाराणसेः नाम केन वा न श्रुतम् ?

वाराणस्याः……

- भगवतः ध्यानं निःश्रेयसे भवति ।

’निःश्रेयसाय भवति’ …

विभक्त्यादयः

- नामश्रवणमात्रेण सः भीतः ।

’नामश्रवणमात्रात्…’

- बहुभ्यः दिनेभ्यः एवमेव प्रचलति ।

’आ बहुभ्यः दिनेभ्यः…’

vyoma ॥वाचं धेनुमुपासीत॥ Saṃskṛtam · Value Education · Technology

विभक्त्यादयः

- आ बहुमासात्

’आ बहुभ्यः मासेभ्यः...’

- कार्यक्रमेऽस्मिन् सहस्राधिकाः आगताः आसन् ।

’कार्यक्रममेतम्...’

विभक्त्यादयः

- सर्पः बिलस्य अन्तः प्राविशत् ।

’बिलं प्राविशत्’ ……….

- बालः ज्वालाभिः आत्मानं रक्षन् धावितवान् ।

’ज्वालाभ्यः’……

विभक्त्यादयः

- विद्वान् महदेववर्यस्य भाषणम् अस्ति अद्य ।

'**विदुषः**'.............

*श्रीमान् द्विवेदिमहोदयेन*इदानीं भाषणं क्रियते ।

स्वामी दयानन्दवर्याः अत्र उपस्थिताः सन्ति ।

*श्रीमती रमावर्यया*धन्यवादाः समर्प्यन्ते इदानीम् ।

*चिरञ्जीवी भास्कराय*प्रथमं पारितोषिकं दीयते ।

विदुषी सहनादेवीवर्या वेदिकां प्रति निमन्त्रयति ।

विभक्त्यादयः

- मधुमक्षिकाः छात्रेभ्यः दृष्टवत्यः ।

’**छात्रान्**’ …….

- ज्येष्ठः सर्वान् बहुमूल्यं मार्गदर्शनं कृतवान् ।

’ज्येष्ठः **सर्वेषां**…..’

विभक्त्यादयः

- सः नाममात्रं कार्यदर्शी अस्ति ।

’नाममात्रेण’…………………

- बालस्य लेशमात्रम् अपि भयं नास्ति ।

’भयस्य लेशमात्रम्’……

विभक्त्यादयः

- रमेशः स्वागतं, सुरेशः धन्यवादान् च समर्पितवन्तौ ।

’स्वागतं व्याहृतवान्’, ’धन्यवादान् समर्पितवान्’…………………

- तस्मिन् उक्ते सति मया कार्यं स्मृतम् ।

’तेन उक्ते सति’……

विभक्त्यादयः

- स्वामिनि गृहे प्रविष्टवति, चोराः धावितवन्तः ।

'स्वामिनि गृहं प्रविष्टवति'.....................

शुद्धम्	अशुद्धम्
भक्तेन देवे वन्दमाने	भक्ते देवं वन्दमाने
भक्ते वन्द्यमाने	भक्तेन (देवे) वन्द्यमाने
बाले पुस्तके पठिते	बालेन पुस्तके पठिते
शिशौ स्वप्ने दृश्यमाने	शिशुना स्वप्ने दृश्यमाने
बाले स्नानं क्रियमाणे	बालेन स्नाने क्रियमाणे
रामे सीतां दृष्टे	रामेण सीतायां दृष्टायाम्

विभक्त्यादयः

- सम्मेलनं कथं भवितव्यम् इति सम्यक् चिन्त्यताम्।

’**सम्मेलनेन**’…………………..

- गोलिकाः प्रहृत्य सैनिकेन दश जनाः मारिताः।

’**गोलिकाभिः प्रहृत्य**’, ’**गोलिकाः प्रयुज्य**’……

vyoma ॥ वाचं धेनुमुपासीत ॥ Saṃskṛtam · Value Education · Technology

विभक्त्यादयः

- भीमसमानाः केऽपि न सन्ति ।

’कोऽपि नास्ति’…………………..

- माता बालाय वस्त्रं धारयति।

’बालेन’ ……

vyoma ॥ वाचं धेनुमुपासीत ॥
Saṃskṛtam · Value Education · Technology

क्रियापदानि

- एषा लेखनी आपणे मिलति ।

‘प्राप्यते’.....

- ह्यः भवत्याः सखी मां मिलितवती ।

’मया’

क्रियापदानि

- अहं श्वः मिलिष्यामि । रमेशः सप्ताहानन्तरं पत्रं लिखिष्यति ।

'मेलिष्यामि', 'लेखिष्यामि'

- ततः आरभ्य किम् अन्विषति भवान् ?

'अन्विष्यति'

क्रियापदानि

- आवयोः पुनः मिलनं कदा भवेत् ?

'मेलनम्'..... । क्वाचित्कतया मिलनम् इत्यपि ।

- परिमिलनमप्राप्य हरितम्
- मुक्तांशुजालमिलनाद् रुचिरैः प्रवालैः.....

पादुकासहस्रे ५५२

क्रियापदानि

- अपघातवार्तां श्रुत्वा को वा न खिद्यति ?

'खिद्यते'

- तौ सहोदरौ वैरिणौ इव युध्यतः ।

'युध्येते'

vyoma ॥ वाचं धेनुमुपासीत ॥ Saṃskṛtam · Value Education · Technology

क्रियापदानि

- पिता दण्डेन बालान् भापयति ।

’भाययति’

- छात्राः अध्यापकस्य वाक्यम् उच्चरन्ति ।

’उच्चारयन्ति’

➢उच्चारयति कल्याणीं वाचं हृदयहारिणीम् – रा.किष्किन्धा ३.३२

क्रियापदानि

- माता अन्नं परिवेषयति ।
- भक्तः भगवन्तं प्रार्थयति ।

'प्रार्थयते' इति प्रयोगः प्रशस्ततरः ।

vyoma ॥ वाचं धेनुमुपासीत ॥ Saṃskṛtam · Value Education · Technology

क्रियापदानि

- मन्दहासपूर्वकम् आशीर्वदति गुरुः ।

'आशिषं वदति' ....

- यदि आतङ्कवादविषये प्रतीकारः न चिन्त्यते तर्हि जनाः प्रतिदिनं मरिष्यन्ति ।

क्रियापदानि

- आपणिकः वस्तूनि विक्रीणाति ।

’विक्रीणीते’

- श्रमः एव जयते ।

’जयति’

vyoma ॥ वाचं धेनुमुपासीत ॥ Saṃskṛtam · Value Education · Technology

क्रियापदानि

- वयं श्वः प्रस्थास्यामः ।

’प्रस्थास्यामहे’

- मया न कदापि असत्यपक्षः आश्रियते ।

’आश्रीयते’

क्रियापदानि

- अहो, अत्र मशकाः दंशन्ति माम् ।
- अहो, मशकानां दंशनं/दशनं सोढुं न शक्यम् ।

’दंशति’,’दशति’ इत्युभयं साधु

क्रियापदानि

- पाचकः पाकाय अग्निं प्रज्वालयति ।
- सः सर्वदा विना कारणं मां तर्जयति ।

क्रियापदानि

- मित्र, पुनर्मिलामः । आपृच्छामि भवन्तम् ।

’आपृच्छे’

➢ आपृच्छस्व प्रियसखममुम् – मेघदूतम्

➢ यावन्मातरमापृच्छे – रामायणम् २.१९.२५

vyoma ॥ वाचं धेनुमुपासीत ॥
Saṃskṛtam · Value Education · Technology

QUESTIONS/DOUBTS?

Email us @

sanskritfromhome@vyomalabs.in

For downloading course-materials, login @
www.sanskritfromhome.in

Subscribe to our youtube channel @
vyoma-samskrta-pathasala

Buy our Samskrita-learning products @
www.digitalsanskritguru.com

Support our cause for Samskrita-Samskriti @
www.vyomalabs.in

vyoma
॥ वाचं धेनुमुपासीत ॥
Saṃskṛtam · Value Education · Technology

© All the content in this presentation is the intellectual property of Vyoma Linguistic Labs Foundation.
All materials shared in our website are purely for the purpose of personal study.
Replication/reuse in any form without written permission from the organisation is prohibited.